

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิชาสังคมศึกษา Integrated learning Management in social studies

พระวีรศักดิ์ จันทวีโส
พระครูวิริยปัญญาภินันท์
พระเอกรัตน์ มหามงคล (มาพะดุง)
พระมหาสมบัติ ฐานวโร
วิทยาเขตสุรินทร์

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง การปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากธรรมชาติและการเชื่อมโยงเนื้อหารายวิชาและหลักสูตรที่ผสมผสานเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้อย่างบูรณาการและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการสอนที่เชื่อมโยงความรู้ ความคิดรวบยอด หรือทักษะเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยองค์รวม ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย การบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในหลักสูตรกับกลุ่มสาระการเรียนรู้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, บูรณาการ, วิชาสังคมศึกษา

Abstract

There are various processes and methods required in learning various subject matters. Instructors must consider multiple factors as follows; a physical and intellectual development of the learners, an approach to get learners' attention and also to search for the ability of learners. Therefore, in the learning management, teachers should use various styles and methods emphasizing the teaching in the real situation. Moreover, it also emphasized the practical learning which related to nature together with the linking course content into integrated curriculum in order to enable students to acquire integrated learning skills to be used in their daily lives. Integrated learning management is a teaching linkage of concept or skills together to achieve holistic learning, in terms of cognitive, affective, and cognitive abilities. Finally, integration is the link between curriculum content and the subject matter to become integrated learning as a whole.

Keywords: Learning Management, Integration, Social Studies

บทนำ

การสอนที่สัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากหลายๆสาขาวิชาเข้าด้วยกันมีประโยชน์หลายอย่าง ที่สำคัญที่สุดคือช่วยให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงได้และในทางกลับกันก็จะสามารถเชื่อมโยงเรื่องจริงของชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนเข้ากับสิ่งที่เรียนได้ ทำให้นักเรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ตนเรียนมีประโยชน์หรือนำไปใช้จริงได้ หลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีประโยชน์ในการขจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตร ในปัจจุบันเราประสบปัญหาในเรื่องที่ความรู้และข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีเรื่องที่ต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นจำนวนมากภายในแต่ละปีการเพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็วของความรู้และข้อมูลต่าง ๆ นี้ทำให้การเรียนแบบสัมพันธ์วิชามีความสำคัญมากกว่า ที่ต่างวิชาต่างเพิ่มเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรของตนการเรียนการสอนแบบบูรณาการสามารถตอบสนองต่อความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีหลายด้าน เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ การมองพื้นที่ ความคล่องของร่างกาย และความเคลื่อนไหวดนตรี สังคม หรือมนุษย์สัมพันธ์และความรู้และความเข้าใจตนเอง ซึ่งรวมเรียกว่า “พหุปัญญา” และสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออกและตอบสนองทางอารมณ์¹ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ครูต้องมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

ความหมายของบูรณาการ

บูรณาการ หมายถึงการนำศาสตร์หรือความรู้วิชาต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันนำมาเข้าด้วยกันหรือผสมผสานได้อย่างกลมกลืน เพื่อนำมาจัดเป็นการเรียนการสอนภายใต้หัวข้อเดียวกัน เชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมีการเน้นองค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นการสร้างความรู้ของผู้เรียนที่มากกว่า การให้เนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนด²

สุวิทย์ มูลคำและคณะ³ ได้ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการ หมายถึงการนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการคือหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาวิชาต่างๆมาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไปเช่นเดียวกัน การเรียนการสอนที่ดำเนินการด้วยวิธีบูรณาการเราเรียกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ เน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชาและเน้นที่การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครู

¹ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.gotoknow.org/posts/548116> [8 กรกฎาคม 2561].

² ชุตินา สดเจริญ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <https://www.gotoknow.org/user/gsgsgsgsg/profile> [8 กรกฎาคม 2561].

³ สุวิทย์ มูลคำและคณะ, เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์, 2543), หน้า 184-191.

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

จากพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติปี2542 ในมาตรา23ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการศึกษาเน้นความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา” และในมาตรา24 ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา” ซึ่งความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพอสรุปได้ดังนี้

1) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างเรื่อง/หัวข้อ สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆกับชีวิตจริง

2) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่ง

3) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ จากสิ่งที่เรียนไปสู่ชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนได้ ทำให้เห็นความสำคัญของความรู้ที่เรียนในห้องเรียน

4) ช่วยตอบสนองความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามแนวพหุปัญญา

5) ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเชื่อมโยงใช้ข้อมูลข่าวสารในโลกยุคข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการเรียน เนื้อหาตามสาระการเรียนรู้ตามกลุ่มต่างๆ ในหลักสูตร ซึ่งจะมีข้อมูลเพิ่มขึ้นทุกวันตามความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ความจริงแล้วการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมิใช่สิ่งใหม่ มีมาแต่โบราณกาล ตั้งแต่การเรียนหนังสือกับพระที่วัด พระท่านมิได้มุ่งเน้นให้ลูกศิษย์อ่านหนังสือออกเพียงอย่างเดียว ท่านจะสอนหนังสือพร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ความรู้รอบตัวในเรื่องต่างๆ ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ให้ลูกศิษย์ของท่านนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม การบูรณาการการเรียนรู้จึงต้องคู่กับการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตลอดมา

1. แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การดำเนินชีวิตที่มีการแข่งขันสูงอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว บุคคลต้องเรียนรู้พัฒนาตนเองและต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลา การดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องเชื่อมโยงประยุกต์ใช้ความรู้ที่หลากหลายสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ทำให้การเรียนรู้แบบแยกส่วนที่แยกเนื้อหาแต่ละวิชาออกจากกันไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของการดำเนินชีวิต มาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ทั้งภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้และสัมพันธ์กับชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เข้าใจและเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่ดำรงอยู่ให้สัมพันธ์กับการดำเนินชีวิต ความรู้ ประสบการณ์และคุณลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้

ความรู้ได้ในชีวิตจริงธีรชัย ปุรณโชติ¹ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพอสรุปได้ดังนี้

1) สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไม่ได้จำกัดว่าจะเกี่ยวข้องกับวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ จำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะจากหลายสาขาวิชาาร่วมกัน การเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆ ในลักษณะบูรณาการจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆกับชีวิตจริง

2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เนื้อหาและกระบวนการที่เรียนในวิชาหนึ่งอาจช่วยส่งเสริมการเรียนรู้อีกวิชาหนึ่งได้

3) การจัดการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างความคิดรวบยอดจากหลายๆ สาขาวิชาเข้าด้วยกัน ช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (transfer of learning) ช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่เรีนรู่เข้ากับชีวิตจริงสามารถเชื่อมโยงชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนกับสิ่งที่เรียนได้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าสิ่งที่ตนเรียนมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4) หลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีประโยชน์ในการลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่างๆ ความรู้และข้อมูลต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลาเช่นกัน ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเพื่อให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันการเรียนรูแบบบูรณาการจึงมีความเหมาะสมมากกว่าที่แต่ละวิชาจะเพิ่มเนื้อหาเข้าไปในวิชาของตน

5) การเรียนรู้แบบบูรณาการสามารถตอบสนองความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีหลายด้าน เช่น ความสามารถทางภาษา คณิตศาสตร์ ความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว ดนตรี สังคม ความรู้ความเข้าใจตนเอง การสนองตอบต่อความสามารถที่จะแสดงออกและการตอบสนองทางอารมณ์ รวมทั้งทักษะต่างๆ เช่น ทักษะการจัดการความรู้ เป็นต้น

6) กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ โดยผู้เรียน (constructivism) กระบวนการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในโลกของการเรียนรู้ยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Models of Integration)

1) การบูรณาการแบบสอดแทรกหรือแบบผู้สอนคนเดียว (Infusion Instruction) เป็นการวางแผนการสอนและสอนโดยครูเพียงคนเดียว โดยครูผู้สอนในวิชาหนึ่งจะสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่นๆ เข้าไปในการสอนของตน

2) การบูรณาการแบบคู่ขนาน (parallel Instruction) การสอนตามรูปแบบนี้ ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนวิชาต่างกัน ต่างคนต่างสอนแต่ต้องมีแผนการสอนร่วมกันโดยมุ่งสอนหัวเรื่อง (theme)

¹ธีรชัย ปุรณโชติ, “การเรียนการสอนแบบบูรณาการ: ทักษะของผู้เชี่ยวชาญ,”วารสารโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ปีที่ 3 (เมษายน-มิถุนายน 2540): 15-16.

ความคิดรวบยอด และปัญหานั้นๆอย่างไร ในวิชาของตน งานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายให้นักเรียน ทำจะแตกต่างกันไปในแต่ละวิชาแต่ทั้งหมดจะมีหัวเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหาาร่วมกัน

3) การบูรณาการการสอนแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปสอนวิชาต่างกันมุ่งสอนหัวเรื่อง(theme) ความคิดรวบยอด (concept) และปัญหา (problem) เดียวกันจะต้องวางแผนร่วมกัน เพื่อที่จะระบุว่าจะสอนหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด และปัญหานั้นๆในแต่ละวิชาอย่างไรและวางแผนโครงการร่วมกัน(หรือกำหนดงานที่จะมอบหมายนักเรียนร่วมกัน)

4) การบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นทีม (Transdisciplinary Instruction) การสอนแบบนี้ครูที่สอนวิชาต่างๆ จะร่วมกันสอนเป็นทีม ร่วมกันวางแผน ปรีกษาหารือ และกำหนดหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด และปัญหาาร่วมกัน แล้วร่วมกันดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มเดียวกัน

เทคนิคการจัดการเรียนรู้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เป็นเทคนิคที่ใช้ในการสอนนั้นจริงๆแล้วมีจำนวนมากนับไม่ถ้วน แต่ส่วนใหญ่ตำราทั่วไปจะเลือกกล่าวถึงเทคนิคสำคัญๆที่จำเป็นต้องใช้บ่อยๆเช่นเทคนิคการใช้ผังกราฟิก เทคนิคการใช้คำถามตามระดับจุดมุ่งหมายด้านพุทธิพิสัยของบลูมเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาลักษณะการคิดที่พึงประสงค์ เทคนิคการตั้งคำถาม เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เทคนิคการเขียนกระดานดำ เทคนิคการสรุปบทเรียน เทคนิคการเสริมแรง เทคนิคการยกตัวอย่าง เทคนิคการใช้สื่อการสอนและอุปกรณ์การสอน

1. หลักการสอนแบบบูรณาการสำหรับหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เหมาะสมกับเด็กในระดับชั้นอนุบาลจนถึงประถม 4 นั้น ควรคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

1) ควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาของสิ่งที่เด็กเรียนอย่างเป็นบูรณาการ โดยครูต้องเลือกจุดเชื่อมโยงที่สำคัญของแต่ละเนื้อหาวิชาให้เด็กเห็น เพื่อให้เด็กสามารถตั้งโจทย์หรือหัวข้อปัญหาในแต่ละวิชาได้ หัวข้อในการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะต้องเป็นการเรียนการสอนจากของจริง และต้องเป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียน นอกจากนี้ ครูจะต้องพัฒนาเด็กให้คุ้นเคยกับการหาความรู้ การตั้งสมมุติฐาน และวิธีการตั้งคำถามในเรื่องที่มีเนื้อหาสาระต่างๆ ในหลากหลายวิชา เพื่อให้เด็กสามารถเลือกคำถามที่เหมาะสมที่สุดกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง นอกจากนี้แล้ว แนวคิดหลักและวิธีการสอนที่ใช้กับหลากหลายวิชาเหล่านี้ ครูต้องสอนให้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยบูรณาการ และสอนในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความสนใจระดับสติปัญญา และพัฒนาการทางสังคมของเด็ก

2) สร้างชุมชนการเรียนรู้ที่ทั้งครูและเด็กสามารถเลือกหัวข้อ โจทย์ และยุทธศาสตร์ในการเรียนด้วยกัน ครูและนักเรียนจะต้องรักษาคุณภาพของประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างเรื่องที่ครูคิดขึ้น และเรื่องที่นักเรียนคิด

3) พัฒนาห้องเรียนให้เป็นประชาธิปไตย เลือกหลักสูตรและจัดห้องเรียนที่ก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทั้งความเป็นอิสระในฐานะที่เป็นผู้สืบค้นความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกันกับทั้งเพื่อนนักเรียนและกับครูในการตั้งคำถาม และความสามารถสืบค้นหัวข้อการเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหา ครูต้องให้กำลังใจเด็กโดยการเพิ่มความ

รับผิดชอบด้านการเรียนของพวกเขา เพื่อที่เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะหาข้อมูลต่างๆ เข้าใจและถ่ายทอดความคิดของตนเองออกมาเป็นคำพูดได้ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

4) สร้างโอกาสที่หลากหลายในการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย อาทิเช่น การถกเถียงทางความคิด การสืบค้นความรู้ การจัดทำผลงาน การแสดงละคร และการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถ มุมมอง ประสบการณ์ สីวิล และความสนใจแตกต่างกันจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติในด้านบวกต่อผู้อื่นและต่อการเรียนรู้

5) เคารพความหลากหลายทางความคิดและวัฒนธรรม นักเรียนควรเรียนโดยใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และมีหลายมุมมอง

6) สอนให้นักเรียนใช้ข้อมูลหลายแหล่ง อันประกอบไปด้วยข้อมูลดิบ การพูดคุยซักถาม การสังเกตโดยตรง และการทดลอง การใช้ข้อมูลหลายแหล่งและหลากหลายเป็นผลดีกับเด็กที่มีวิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ครูควรสอนให้เด็กเห็นความสำคัญของการตรวจสอบซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความถูกต้องแม่นยำและลดอคติ รวมทั้งพัฒนาความสามารถของเด็กในการเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการสืบค้นข้อมูลในการแก้ปัญหาต่างๆ

7) ใช้ระบบสัญลักษณ์หลากหลายรูปแบบเป็นเครื่องมือในการนำเสนอความรู้ สัญลักษณ์ที่ว่่านี้อาจหมายถึงสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในภาษา คณิตศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ รวมทั้งตาราง แผ่นชาร์จ และกราฟแผนภูมิ

8) ใช้วิธีประเมินหลายรูปแบบทั้งในแง่กระบวนการและการแสดงออกทางการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินผลในระหว่างกระบวนการตั้งคำถามควรรำนำนักเรียนและครูไปสู่จุดการพิจารณาเลือกเกณฑ์ร่วมกันว่า งานที่มีคุณภาพเป็นอย่างไร การตัดสินใจว่าจะสอนแบบใดควรอยู่บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์การประเมินทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ อันได้แก่การสังเกต การพิจารณาจากแฟ้มสะสมงาน และการประเมินการแสดงออกด้านการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนในการเขียนแผนการสอนของครูผู้สอนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. การบูรณาการภายในวิชา มีจุดเน้นอยู่ภายในวิชาเดียวกันอาจนำวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาบูรณาการกันเองของวิชานั้นและไม่แยกหรือขยายไปกับวิชาอื่น

2. การบูรณาการระหว่างวิชา มีจุดเน้นอยู่ที่การนำวิชาอื่นเข้าเชื่อมโยงด้วยก็ ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปโดยภายใต้หัวข้อเดียวกันว่าวิชาใดที่สามารถนำเข้ามาบูรณาการด้วยกันได้ ไม่จำเป็นว่าต้องทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์เข้าด้วยกันหรืออาจครบทุกวิชาหรือทุกกลุ่มประสบการณ์ก็ได้

1. การวางแผนการจัดทำแผนแบบบูรณาการ

การจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการนำวิชาหรือสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันมาเชื่อมโยงกัน ซึ่งสามารถทำได้โดยการสร้างหัวข้อเรื่องที่มีความสอดคล้องกับวิชานั้น ๆ เข้าด้วยกัน ผู้สอนต้องคำนึงสิ่งต่อไปนี้

1) การเลือกหัวเรื่องจากประเด็นต่างๆที่ต้องการเรียนเช่น ประเด็นแนวคิดประเด็นของเนื้อหาเมื่อได้แล้วนำจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนเข้ามาสร้างเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

2) การนำจุดประสงค์ของรายวิชาต่างๆที่สัมพันธ์กันมาสร้างเป็นหัวข้อเรื่องและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

ประโยชน์ของการบูรณาการ

เป็นการนำวิชาหรือศาสตร์ต่างๆ เชื่อมโยงกันภายใต้หัวข้อเดียวกันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่ลึกซึ้ง และมีลักษณะใกล้เคียงกับชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในลักษณะองค์รวมช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ จากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูได้ทำงานร่วมกัน หรือประสานงานร่วมกันอย่างมีความสุขส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้คิดวิธีการหรือนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้

การประเมินผลเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1. การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้น จะประเมินหน่วยการเรียนรู้ในด้านความสอดคล้องของการจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการ ความสมบูรณ์ครบถ้วนขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ การเรียงลำดับของหน่วยการเรียนรู้การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ หรือการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ความเหมาะสมของรูปแบบการบูรณาการ การบูรณาการกับการนำไปใช้ใน ชีวิตจริง ความชัดเจนของการจัดลำดับผังมโนทัศน์ของหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้

2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีแนวทางในการประเมินดังนี้

1) การประเมินคุณภาพ/ความสามารถของผู้เรียน ที่มีผลมาจากการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประกอบด้วย การประเมิน 3 ด้านคือ การประเมินตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์การประเมินคุณภาพ/ความสามารถของผู้เรียนนี้ไม่ควรมุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนเท่านั้น แต่ควรประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ด้วย ดังนั้นการประเมินผลจึงควรมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ซึ่งเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรม

ที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง มีสภาพการณ์ซับซ้อนและเป็นองค์รวมมากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ทั่วไป

2) การประเมินการปฏิบัติ (performance assessment) จะเน้นประเมินทักษะการปฏิบัติและผลจากการปฏิบัติสำหรับการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จะเน้นประเมินทักษะการปฏิบัติ และผลงานที่ได้จากการคิดออกแบบสร้างสรรค์และปฏิบัติตามบริบทของสิ่งที่เรียนรู้หรือบริบทของชีวิตจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ใช้เทคนิคในการให้คะแนนโดยการสร้างแนวทางการให้คะแนน (scoring guideline) โดยการแตกคุณภาพเป็นประเด็นการประเมิน (rubrics) แล้วนำไปเขียนบรรยายระดับคะแนน (scoring rubrics)

3) การกำหนดประเด็นการประเมิน (rubrics) การประเมินตามสภาพจริงจะมีความเที่ยงตรง (validity) ก็ต่อเมื่อประเด็นการประเมินครอบคลุมสิ่งที่จะประเมิน และจะเกิดความเชื่อมั่น (reliability) เมื่อสร้างเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนเป็นปรนัย เนื่องจากประเด็นการประเมินมีความสำคัญจึงควรกำหนดให้ครอบคลุมและใช้ประเมินได้กับงานทุกชิ้นเพราะผลงานที่ได้จากการเรียนรู้ตามสภาพจริงของผู้เรียนจะแตกต่างกันออกไปตามแนวทางของแต่ละคน

บทสรุป

ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการต้องมีเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ กล่าวคือเทคนิคการสอน (teaching techniques) เป็นกลวิธีที่จะช่วยให้วิธีสอนแต่ละวิธีเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เทคนิคเป็นกลวิธีที่ใช้เสริมกระบวนการหรือขั้นตอนหรือการกระทำใดๆเพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอนหรือการกระทำนั้น ๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต้องอาศัยทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตาม - ศักยภาพประกอบด้วยการจัดการบรรยากาศ จัดกิจกรรม จัดสื่อ จัดสถานการณ์ ฯลฯ และเป็นที่ยอมรับว่าบุคคลหรือผู้เรียนมีความแตกต่างกัน และทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นในการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูหรือผู้จัดการเรียนรู้ควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ คือเชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา

บรรณานุกรม

การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.gotoknow.org/posts/548116>[8 กรกฎาคม 2561].

ชุดิมา สดเจริญ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล: <https://www.gotoknow.org/user/gggggggg/profile> [8 กรกฎาคม 2561].

ธีรชัย ปุณณโชติ. “การเรียนการสอนแบบบูรณาการ: ทักษะของผู้เชี่ยวชาญ”. วารสารโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ปีที่ 3 (เมษายน-มิถุนายน 2540): 15-16.

สุวิทย์ มูลคำและคณะ. เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. (กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์, 2543).